

**DOKUMENTACJA BADAŃ STRATYGRAFII
WARSTW MALARSKICH**

STOLARKA OKIENNA I WYBRANA STOLARKA DRZWIOWA

**Budynek
Dawnego Szpitala Psychiatrycznego
w Kortowie
przy Placu Łódzkim 2
Olsztyn**

Autor badań i dokumentacji
mgr Danuta Pestka
mgr Izabela Przewoźniczuk

Olsztyn 2011

A – 3626 z dnia 23.04.1985 r.

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

RODZAJ : budynek przy Placu Łódzkim 2

w tym:

- stolarka okienna
- stolarka drzwiowa – pięć wybranych stolarek

DATOWANIE: lata 1884 - 1907

WŁAŚCICIEL: Uniwersytet Warmińsko – Mazurski, Oczapowskiego 2,
10-719 Olsztyn

2. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

ZLECENIODAWCA: ARCHE Biuro Budownictwa S.C. Maciej Deja , Marta Deja, ul. Wengris 30, Olsztyn

AUTOR DOKUMENTACJI mgr Danuta Pestka, mgr Izabela Przewoźniczuk

DATA I MIEJSCE WYKONANIA: sierpień 2011, Olsztyn

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA

1. EGZ.: ARCHE Biuro Budownictwa S.C. Maciej Deja , Marta Deja, ul. Wengris 30, Olsztyn

2. EGZ. : Uniwersytet Warmińsko – Mazurski, Oczapowskiego 2,
10-719 Olsztyn

3. EGZ.: Danuta Pestka, ul. Zabłockiego 1a/8, 80-287 Gdańsk

3. RYS HISORYCZNY

W 1884r. kupiono majątek i z miejsca przystąpiono do założenia lokalizacji i budowy zespołu szpitala dla nerwowo i psychicznie chorych.

H. Bonk podaje, że w latach 1885 – 1886 wybudowano dwa pawilony dla chorych kobiet, 1 pawilon dla mężczyzn, budynek zarządu i składnicę przeciwpożarową.

Otwarcie szpitala nastąpiło w roku 1886. Do roku 1900 wybudowano dalszych 18 budynków, w tym 10 pawilonów szpitalnych (dla mężczyzn i kobiet), budynek administracji, kąpielisko, pawilon dla chorych na obserwacji i 3 budynki dla rodzin pracowników.

W 1901 roku do zespołu szpitalnego włączono przyległy teren wraz z jeziorem i wybudowano w ciągu następnych siedmiu lat, tj. do 1907 roku 8 budynków: pawilon operacyjny, kostnicę, strażnicę i kilka domów mieszkalnych.

Likwidacja szpitala przypada na pierwsze lata wojny 1939-40, kiedy to masowo zabijano psychicznie chorych. Po wojnie z miejsca przystąpiono do usuwania ruin i zagospodarowania Kortowa. Już w maju 1950 roku utworzono Wyższą Szkołę Rolniczą z siedzibą w Kortowie. Początkowo remontowano i adaptowano istniejące budynki, a od 1958 roku przystąpiono do wznoszenia budynków osiedla WSR w Kortowie.

Obecnie zespół obiektów jest użytkowany przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

4. OPIS OBIEKTU

Budynek stanowi integralną część rygorystycznie zaplanowanego układu urbanistycznego w formie prostokąta z podłużną osią symetrii na kierunku północny wschód – południowy zachód. Położony z południowo-zachodnim narożniku całego zamierzenia pierwotnie pełnił rolę budynku dla kobiet – pacjentów szpitala psychiatrycznego jako część „damskiej” pierzei południowo-zachodniej, w przeciwieństwie do „męskiej” – północno-wschodniej. Jest przykładem, poza dobudową, oryginalnie zachowanej nieprzekształconej architektury, która przetrwała zawieruchę wojenną.

Architektura obiektu utrzymana jest w jednolitym charakterze. Założony na planie litery „L” z ryzalitami na osi i po bokach, dwukondygnacyjny, podpiwniczony, z nieużytkowym poddaszem i dwuspadowym dachem. Elewacje licowane czerwoną cegłą, nietynkowane, zdobione gzymsami kordonowymi i zwieńczającymi, te ostatnie często na konsolkach, oraz żółtą cegłą licówką, układaną pasmowo w formie boni i romboidalnych fryzów. Bryły budynku urozmaicone piętrowymi ryzalitami jedno- lub trójosiowymi. Niejednokrotnie ryzality ujęte po bokach lizenami i zamknięte górą schodkowymi fryzami z nadwieszonymi ozdobnymi storczakami z drewna pod okapami szczytów. Dachy kryte dachówką ceramiczną czerwoną typu „holenderka”.

STOLARKA OKIENNA

Przeprowadzona analiza obiektu pozwoliła wyszczególnić występowanie następujących typów stolarki okiennej:

O1

Okno drewniane, skrzynkowe, dwukrosnowe, zakończone łukiem odcinkowym, dzielone w połowie profilowanym ślemieniem, czteroskrzydłowe, skrzydła rozwierane dzielone profilowanymi szprosami na cztery kwatery, od zewnątrz słupek w formie kolumny z prostą bazą, parapet drewniany

O1a

Okno drewniane, krosnowe, zakończone łukiem odcinkowym, dzielone w połowie profilowanym ślemieniem, czteroskrzydłowe, skrzydła rozwierane dzielone profilowanymi szprosami na cztery kwatery, od zewnątrz słupek w formie

kolumny z prostą bazą, skrzydła zamykane na zakrętkę dźwigową metalową z mosiężnymi gałkami, parapet drewniany

O1b

Okno drewniane, skrzynkowe, dwukrosnowe, zakończone łukiem odcinkowym, dzielone w połowie profilowanym ślemieniem, czteroskrzydłowe, skrzydła rozwierane dzielone profilowanymi szprosami na cztery kwatery, od zewnątrz słupek w formie kolumny z prostą bazą, skrzydła wewnętrzne wymienione na wtórne, parapet drewniany

O3

Okno drewniane, krosnowe, zakończone łukiem odcinkowym, dwuskrzydłowe, skrzydła rozwierane dzielone profilowanymi szprosami na dwie kwatery, od zewnątrz prosta listwa przymykowa, parapet drewniany

O4

Okno drewniane, krosnowe, okrągłe, dzielone szprosami na dziewięć kwater, półstałe

O4a

Okno drewniane, krosnowe, zamknięte łukiem będącym połową koła, jednokwaterowe, półstałe, umieszczone w szczycie elewacji północno zachodniej

O5

Okno drewniane, krosnowe, zakończone prosto, dzielone w połowie profilowanym ślemieniem, czteroskrzydłowe, skrzydła rozwierane dzielone profilowanymi szprosami na cztery kwatery, od zewnątrz słupek w formie kolumny z prostą bazą, skrzydła zamykane na zakrętkę dźwigową metalową z mosiężnymi gałkami, parapet drewniany

O7

Okno drewniane, krosnowe, zakończone prosto, dzielone w połowie profilowanym ślemieniem, sześćskrzydłowe, w nadślemieniu boczne rozwierane prawe i lewe, skrzydło środkowe stałe, w podślemieniu skrzydło lewe rozwierane, środkowe i prawe składane, skrzydła dzielone prostymi metalowymi szprosami na trzy

równe kwatery, szklone szkłem ciążnionym, od zewnątrz profilowane listwy przymykowe, parapet drewniany

O8

Okno drewniane, krosnowe, zakończone łukiem odcinkowym, dzielone profilowanym w połowie ślemieniem, dwuskrzydłowe, skrzydła prawe rozwierane dzielone profilowanymi szprosami na cztery kwatery, skrzydło nadślemienia zamykane na zakrętkę dźwigową metalową z mosiężnymi gałkami, parapet drewniany

O10

Okno drewniane, skrzynkowe, dwukrosnowe, zakończone prosto, dzielone w $\frac{3}{4}$ wysokości profilowanym ślemieniem, czteroskrzydłowe, skrzydła rozwierane, w podślemieniu dzielone profilowanymi szprosami na trzy kwatery, w nadślemieniu jednokwaterowe, od zewnątrz listwa przymykowa nadślemienia i podślemienia w formie kolumny z prostą bazą i kapitelem, parapet drewniany

Pozostałe stolarki okienne wtórne, wymienione na drewniane imitujące oryginalne podziały, wykonane z PCV lub drewniane z szybami zespolonymi. W dołączonej dokumentacji fotograficznej zaznaczono na rzutach budynku występowanie poszczególnych typów stolarek.

STOLARKA DRZWIOWA

Badaniami objęto stolarkę drzwiową oznaczoną na dołączonych rzutach parteru budynku symbolami od Dz1 do Dz5 oraz ościeżnicę F6.

Stolarka drzwiowa drewniana, ramowo-płycinowa, dzielona na sześć prostokątnych kwater, w dwóch rzędach po trzy, dwie środkowe wydłużone, płyciny zamknięte profilowanymi ramami, u dołu prosty brudnik, ościeżnica ramowo-płycinowa, wokół skrzydła drzwiowego profilowane listwami z cokolikiem, drewniane progi

5. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ogólny stan budynku

Zauważono silne zniszczenia cegieł w strefie cokołu, spowodowane brakiem izolacji przeciwwilgociowej. Widoczne zapadnięcia oraz nieszczelności pokrycia dachowego wraz z nieprawidłowym działaniem rynien i rur spustowych mogą być przyczyną miejscowego zawilgocenia i zagrzybienia ścian, co w rezultacie prowadzi do niszczenia całego obiektu.

Stolarka okienna

Pierwotna stolarka okienna w całym obiekcie zachowała się w ok. 40 % w stosunku do całości. Pozostałe stolarki wymieniono na jednoramowe drewniane bądź na wykonane z PCV, prawdopodobnie nawiązujące do pierwotnych. Obecnie stan zachowania wszystkich oryginalnych stolarek określa się jako zły; drewno okienne od zewnątrz w większości mocno zniszczone, wypłukane, spękane, warstwy farb od zewnątrz łuszczą się i odpadają płatami. Od wewnątrz stolarka posiada zniszczenia mechaniczne, była wielokrotnie przemalowywana i naprawiana. Wiele warstw przemalowań na elementach metalowych, zawiasach i ramiakach oraz duże wypaczenia drewna powodują nieszczelności przy zamykaniu skrzydeł. Większość mechanizmów nie działa prawidłowo. Stolarki noszą ślady wielu napraw i zmian dotyczących systemu zamykania, co spowodowało również dodatkowe zniszczenia w oryginalnym materiale drewnianym. W stolarce oznaczonej na rzutach jako typ O1b opisano skrzydła wewnętrzne.

Stolarka drzwiowa

Dz 1

Posiada liczne zniszczenia mechaniczne widoczne głównie w okolicach pozostałości po dawnych dodatkowych zasuwach zabezpieczających oraz w okolicy zamknięcia i klamki. W ościeżnicy wymieniono materiał w strefie cokolika na prosty. Stolarka wielokrotnie przemalowywana, wypaczona i wyrobiona w zawiasach, posiada ślady zużycia. Zachował się drewniany próg.

Dz 2

Od strony wewnętrznej obite blachą, noszą ślady niewielkich zniszczeń mechanicznych w okolicy klamki i zamka, posiadają ślady zużycia, przemalowane, brak cokolików w ościeżnicy, próg drewniany.

Dz 3

Mocno zniszczone, ubytki mechaniczne w okolicy zamka, w ościeżnicy duży ubytek materiału oryginalnego, w skrzydle drzwi duża wstawka z nowym szyldem, skrzydło posiada spękania na granicy łączenia materiału drewnianego, zniszczenia w dolnej części, częściowy brak cokolików ościeżnicy.

Dz 4

Stolarka obecnie nie otwierana, skrzydło posiada spękania na granicy łączenia materiału drewnianego, zniszczenia w dolnej części, wymienione cokoliki ościeżnicy, brak szyldu i klamki

Dz 5

Stolarka przysłonięta z obu stron, od strony klatki schodowej blachą, od wewnątrz skajem, wtórny szyld i klamka, od strony wewnętrznej wtórne listwy ozdobne, cokoliki ościeżnicy wymienione, zachował się zniszczony i spękany próg drewniany. Po usunięciu osłon będzie można ocenić faktyczny stan całej stolarki

F 6

Skrzydło stolarki nie zachowało się, ościeżnica z listwami ozdobnymi zachowała się w ok. 50 %, posiada liczne naprawy i zmiany, brak progu drewnianego.

6. METODYKA BADAŃ

Na pierwotnej stolarce okiennej i wybranej stolarce drzwiowej wykonano odkrywki sondażowe mające na celu ukazanie poszczególnych warstw aż do warstwy pierwotnej. Do każdej odkrywki wykonano dokumentację opisową i fotograficzną. W niektórych miejscach wykonano powiększone odkrywki pokazujące pierwotny wygląd oraz stan zachowania warstwy oryginalnej.

Odkrywki ponumerowano i udokumentowano w dokumentacji rysunkowej miejsca gdzie zostały wykonane. Wyniki analiz przedstawiono w formie tabel wraz z opisem i fotografiami.

7. BADANIA

I. STOLARKA OKIENNA

→ **STOLARKA OKIENNA - TYP O1, parter, elewacja północno- zachodnia**

ODKRYWKA 1
Ramiak
skrzydła
wewnętrznego,
widoczny
mazerunek w
kolorze
ugrowym

ODKRYWKA 2
Ramiak oraz
profil skrzydła
wewnętrznego,
widoczny
mazerunek w
kolorze
brązowym

ODKRYWKA 3
Ościeże oraz
parapet
drewniany,
widoczny
mazerunek w
kolorze
ugrowym na
ościeżnicy
okna, parapet-
brak
mazerunku

ODKRYWKA 4
Ramiak oraz
szpros
skrzydła
wewnętrznego,
widoczny
mazerunek w
kolorze
brązowo-
ugrowym

Tab. 1 Stratygrafia warstw, stolarka okienna TYP **O1**, ościeżnica –
ODKRYWKA 3, skrzydło- ramiak- ODKRYWKA 4

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS	
0	I		drewno - ościeżnica			
1			warstwa pierwotna- ościeżnica mazerunek	ugrowy jasny	S 4020-Y20R	
2				ugrowy ciemny	S 6030-Y30R	
3				drewno - ramiak		
4				warstwa pierwotna- ramiak mazerunek	ugrowy jasny	S 4020-Y20R
5					ugrowy ciemny	S 6030-Y30R
6	II		warstwa wtórna	beżowy		
7	III		warstwa wtórna	kremowy		
8	IV		warstwa wtórna	beżowy		
9	V		warstwa wtórna	biel		

→ **STOLARKA OKIENNA - TYP O1a**

ODKRYWKA 5
Ramiak oraz
szpros
skrzydła,
widoczny
mazerunek w
kolorze
brązowym
ciemnym

ODKRYWKA 6
Ramiak
skrzydła,
widoczny
mazerunek w
kolorze
brązowo-
ugrowym

Tab. 2 Stratygrafia warstw, stolarka okienna TYP **O1a**, I piętro klatka schodowa, ramiak-ODKRYWKA 6

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
0	I		drewno		
1			warstwa pierwotna mazerunek	brązowo-ugrowy jasny	
2				brązowo - ugrowy ciemny	
3	II		warstwa wtórna	brąz jasny	
4	III		warstwa wtórna	kremowy	
5	IV		warstwa wtórna	beżowy	
6	V		warstwa wtórna	biel	

→ **STOLARKA OKIENNA - TYP O2, piwnica- stolarka wtórna**

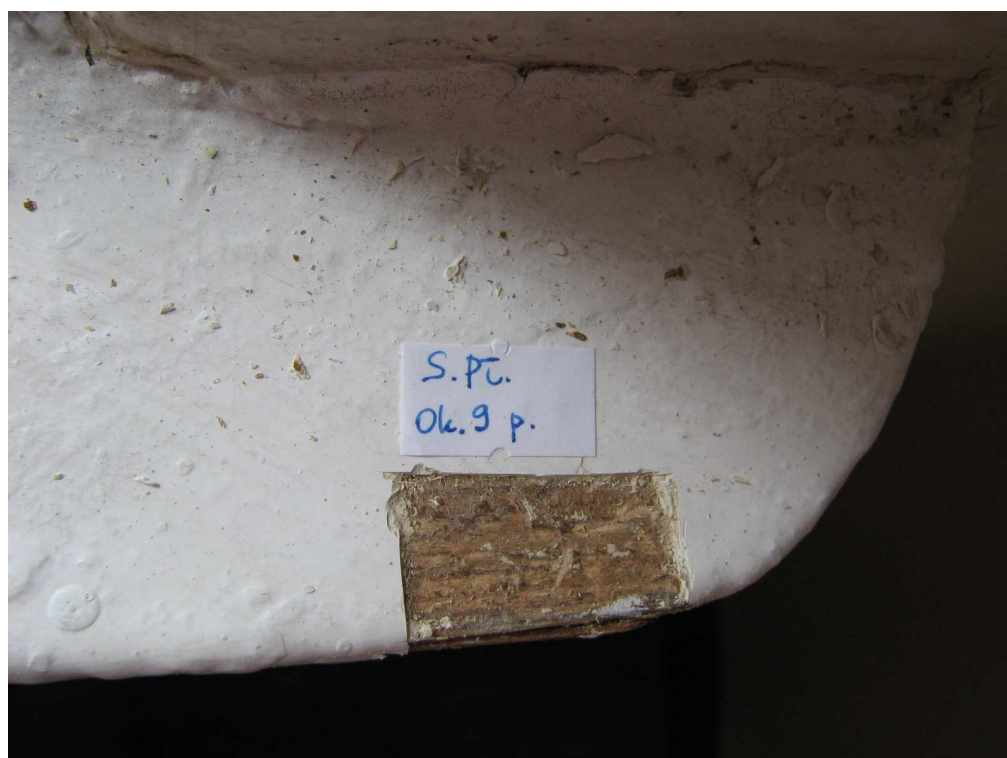
ODKRYWKA 7
Ramiak,
widoczny brak
pierwotnego
mazerunku

Tab. 3 Stratygrafia warstw, stolarka okienna TYP **O2**, piwnica, ramiak-ODKRYWKA 7

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
0	I		drewno - ościeżnica		
1			warstwa pierwotna-ościeżnica	podkład- biel	
2				beżowy	
3	II		warstwa wtórna	brąz jasny	
4	III		warstwa wtórna	kremowy	
5	IV		warstwa wtórna	beżowy	
6	V		warstwa wtórna	biel	

ODKRYWKA 8
Ramiak
skrzydła,
widoczny
mazerunek w
kolorze
ugrowym

ODKRYWKA 9
parapet
drewniany,
widoczny brak
mazerunku

→ **STOLARKA OKIENNA - TYP O7, pater, ramiak i szpros**

ODKRYWKA 10
Ramiak,
widoczny
mazerunek w
kolorze
brązowym
ciemnym,
oraz widoczny
metalowy szpros

Tab. 4 Stratygrafia warstw, stolarka okienna TYP **O7**, ODKRYWKA 10

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
0	I		drewno		
1			warstwa pierwotna mazerunek	brązowo-ugrowy jasny	
2				brązowo - ugrowy ciemny	
3			metal- szpros		
4			warstwa pierwotna	brązowo-ugrowy jasny	
5	II		warstwa wtórna	brąz jasny	
6	III		warstwa wtórna	kremowy	
7	IV		warstwa wtórna	beżowy	
8	V		warstwa wtórna	biel	

→ **STOLARKA OKIENNA - TYP O8, pater, ościeżnica, ramiak**

ODKRYWKA 11
krzyż okienny,
widoczny
mazerunek w
kolorze jasno
ugrowym

ODKRYWKA 13
skrzydło
okienne,
widoczny
mazerunek w
kolorze jasno
ugrowym

ODKRYWKA 14
metalowa
zakrętka
dźwigowa,
widoczne
mosiężne gałki

Tab. 5 Stratygrafia warstw, stolarka okienna TYP **08**, ODKRYWKA 11 - 14

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
0	I		drewno - ościeżnica		
1			warstwa pierwotna- ościeżnica mazerunek	brąz jasny	
2				brąz ciemny	
3			drewno - ramiak		
4			warstwa pierwotna- ramiak mazerunek	ugrowy jasny	S 4020-Y20R
5				ugrowy ciemny	S 6030-Y30R
6	II		warstwa wtórna	beżowy	
7	III		warstwa wtórna	kremowy	
8	IV		warstwa wtórna	beżowy	
9	V		warstwa wtórna	biel	

→ **STOLARKA OKIENNA - TYP O10, pater, ramiak**

ODKRYWKA 15
ramiak,
widoczny
mazerunek w
kolorze jasno
ugrowym

ODKRYWKA 16
listwa
przymykowa,
widoczny
mazerunek w
kolorze jasno
ugrowym

Tab. 6 Stratygrafia warstw, stolarka okienna TYP **O10**, ODKRYWKA 15 - 16

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
1	I		drewno - ramiak		
2			warstwa pierwotna- ramiak mazerunek	ugrowy jasny	S 4020-Y20R
3				ugrowy ciemny	S 6030-Y30R
4	II		warstwa wtórna	beżowy	
5	III		warstwa wtórna	kremowy	
6	IV		warstwa wtórna	beżowy	
7	V		warstwa wtórna	biel	

II. STOLARKA DRZWIOWA

→ STOLARKA DRZWIOWA Dz1, skrzydło drzwiowe

ODKRYWKA 17
Dz1
Skrzydło
drzwiowe strona
wewnętrzna,
widoczny
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

Tab. 7 Stratygrafia warstw, stolarka drzwiowa **Dz1**, ODKRYWKA 17

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
1	I		drewno		
2			warstwa pierwotna-mazerunek	brąz jasny	S 4030-Y30R
3				brąz ciemny	S 6030-Y50R
4	II		warstwa wtórna	śląkitny	
5	III		warstwa wtórna	beżowy	
6	IV		warstwa wtórna	kremowy	
7	V		warstwa wtórna	beżowy	
8	VI		warstwa wtórna	biel	

→ **STOLARKA DRZWIOWA Dz2**

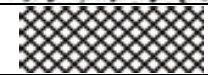

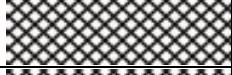

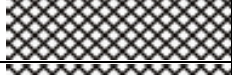

ODKRYWKA 18
Dz2
Skrzydło
drzwiowe i
ościeżnica strona
zewnątrzna,
widoczny
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

ODKRYWKA 19
Dz2
Skrzydło
drzwiowe strona
wewnętrzna,
widoczny
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

Tab. 8 Stratygrafia warstw, stolarka drzewiowa **Dz2**, ODKRYWKA 18, 19

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
1	I		drewno		
2			warstwa pierwotna-mazerunek	brąz jasny	S 4030-Y30R
3				brąz ciemny	S 6030-Y50R
4	II		warstwa wtórna	błękitny	
5	II		warstwa wtórna	beżowy	
6	III		warstwa wtórna	kremowy	
7	IV		warstwa wtórna	beżowy	
7	V		warstwa wtórna	biel	

→

STOLARKA DRZWIOWA Dz3

ODKRYWKA 20
Dz3
ościeżnica,
widoczny dobrze
zachowany
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

ODKRYWKA 21
Dz3
Skrzydło
drzwiowe,
widoczny
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

Tab. 9 Stratygrafia warstw, stolarka drzwiowa **Dz3**, ODKRYWKA 20, 21, skrzydło i ościeżnica

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
1	I		drewno - skrzydło		
2			warstwa pierwotna-skrzydło mazerunek	brąz jasny	S 4030-Y30R
3				brąz ciemny	S 6030-Y50R
4			drewno - ościeżnica		
5			warstwa pierwotna-ościeżnica mazerunek	brąz jasny	S 4030-Y30R
6				brąz ciemny	S 6030-Y50R
7	II		warstwa wtórna	błękitny	
8	II		warstwa wtórna	beżowy	
9	III		warstwa wtórna	kremowy	
10	IV		warstwa wtórna	beżowy	
11	V		warstwa wtórna	biel	

→

STOLARKA DRZWIOWA Dz4

ODKRYWKA 22
Dz4
ościeżnica,
widoczny dobrze
zachowany
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

ODKRYWKA 23
Dz4
Skrzydło
drzwiowe,
widoczny brak
mazerunku

Tab. 10 Stratygrafia warstw, stolarka drzewiowa **Dz4**, ODKRYWKA 22, 23

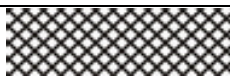
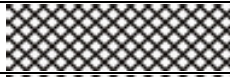

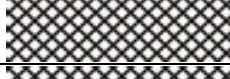

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
1	I		drewno - skrzydło		
2			drewno - ościeżnica		
3			warstwa pierwotna- ościeżnica mazerunek	brąz jasny	S 4030-Y30R
4				brąz ciemny	S 6030-Y50R
5	II		warstwa wtórna	błękitny	
6	II		warstwa wtórna	beżowy	
7	III		warstwa wtórna	kremowy	
8	IV		warstwa wtórna	beżowy	
9	V		warstwa wtórna	biel	

→ **STOLARKA DRZWIOWA Dz5, skrzydło**

ODKRYWKA 24
Dz5
skrzydło
drzwiowe,
widoczny
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

Tab. 11 Stratygrafia warstw, stolarka drzwiowa **Dz5**, ODKRYWKA 24

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
1			drewno		
2	I		warstwa pierwotna-mazerunek	brąz jasny	S 4030-Y30R
3				brąz ciemny	S 6030-Y50R
4	II		warstwa wtórna	ślękitny	
5	II		warstwa wtórna	beżowy	
6	III		warstwa wtórna	kremowy	
7	IV		warstwa wtórna	beżowy	
7	V		warstwa wtórna	biel	

→ **STOLARKA DRZWIOWA F6**

ODKRYWKA 25
F6
ościeżnica
drzwiowa,
widoczny
mazerunek w
kolorze ugrowo-
brązowy

Tab. 12 Stratygrafia warstw, stolarka drzwiowa **F6** - ościeżnica, ODKRYWKA 25

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor	oznaczenie koloru NCS
1	I		drewno - ościeżnica		
2			warstwa pierwotna- mazerunek	brąz jasny	S 4030-Y30R
3				brąz ciemny	S 6030-Y50R
4	II		warstwa wtórna	ślękitny	
5	II		warstwa wtórna	beżowy	
6	III		warstwa wtórna	kremowy	
7	IV		warstwa wtórna	beżowy	
7	V		warstwa wtórna	biel	

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

W związku ze złym stanem zachowania warstw malarskich stolarek okiennych od zewnątrz, przebadano wewnętrzne elementy stolarki, gdzie zidentyfikowano występowanie warstwy pierwotnej w postaci mazerunku (technika malarska imitująca laserunkiem usłojenia drewna) w dwóch odcieniach kolorów od jasnougrowego do ciemnobrązowego.

Zaobserwowano różnicowania kolorystyczne mazerunku występowały nawet w obrębie jednej stolarki (ościeżnica, ślemię, ramiak). W przeważającej większości odsłonięty mazerunek posiadał odcienie jasno- i ciemnougrowe, co określono jako zbliżone kolorem do NCS S 4020-Y20R oraz NCS S 4020-Y20R.

Wykonane odkrywki wykazały również zróżnicowany stan zachowania mazerunku ze względu na miejsce występowania, najlepiej zachowaną warstwę odsłonięto na stronie wewnętrznej stolarki typu O1 - ODKRYWKA 1 i 4, oraz typu O1a - ODKRYWKA 6.

Wykonane odkrywki warstwy pierwotnej stolarki drzwiowej ukazują w większości dobrze zachowany mazerunek w kolorze brązowym, określony w dwóch odcieniach: jaśniejszym NCS S 4030-Y30R i ciemniejszym NCS S 6030-Y50R. Wykonane podczas badań próbki oczyszczania przemaalowań wskazują na możliwości odsłonięcia mechanicznego pierwotnego mazerunku w sposób zachowujący w większości warstwę oryginalną. Skrzydło stolarki Dz4 zostało prawdopodobnie wcześniej oczyszczone – nie posiada warstwy mazerunku.

8. WYTYCZNE KONSERWATORSKIE I PROPONOWANY PROGRAM PRAC

Zaleca się zachowanie jednej wybranej stolarki z typu O1, O1a, O7, O10, oraz O4, oraz części wyłazów. Wyboru należy dokonać komisyjnie przy udziale Inwestora i MKZ na podstawie wykonanych odkrywek oraz przedstawionego powyżej stanu zachowania. Wybrane stolarki należy oczyścić z przemalowań zachowując mazerunek, wykonać naprawę i przywrócić prawidłowe działanie mechanizmom i okuciom zamykającym.

Ze względu na zły stan zachowania stolarki, poważne zużycie i korozję materiału drewnianego okien dopuszcza się wykonanie rekonstrukcji pierwotnej stolarki okiennej na podstawie oryginału.

Rekonstrukcję kolorystyczną należy wykonać według powyższych wyników badań.

Proponowany program prac konserwatorskich

dotyczy wybranej stolarki okiennej

1. Usunięcie wtórnych powłok malarskich mechanicznie bądź inną metodą zachowując pierwotny mazerunek.
2. Uzupelnienie dużych ubytków metodą flekowania przez wykonanie wstawek z wysezonowanego drewna tego samego gatunku, co oryginał. Najlepiej wykorzystać w tym celu inne zdemontowane stolarki, które zostały do tego przeznaczone.
3. Oczyszczenie i konserwacja starych okuć i zawiasów. Można w tym celu wykorzystać inne mechanizmy ze zdemontowanej stolarki, przeznaczonej do wymiany.
4. Wykonanie retuszu malarskiego ubytków warstwy malarskiej. Zakres i sposób uzupełnień malarskich należy poprzedzić próbami i przedstawić do akceptacji MKZ.
5. Parapety należy zachować i poddać konserwacji.

Zaleca się przeprowadzić pełną konserwację wybranych powyżej opisanych stolarek drzwiowych z zachowaniem pierwotnego mazerunku. Ze względu na zmiany pomieszczeń wraz z otworami wejściowymi zaleca się translokację stolarki Dz4 w inne miejsce, zaznaczone na dołączonych w dokumentacji rysunkowej rzutach.

Proponowany program prac konserwatorskich

dotyczy wybranej stolarki drzwiowej

1. Usunięcie wtórnych powłok malarskich mechanicznie bądź inną metodą zachowując pierwotny mazerunek.
2. Uzupełnienie dużych ubytków metodą flekowania przez wykonanie wstawek z wysezonowanego drewna tego samego gatunku, co oryginał.
3. Wykonanie rekonstrukcji brakujących fragmentów stolarki na podstawie zachowanych elementów.
4. Wymiana okuć i zawiasów z ujednoceniem dla wszystkich stolarek.
5. Wykonanie retuszu malarskiego ubytków warstwy malarskiej. Zakres i sposób uzupełnień malarskich należy poprzedzić próbami i przedstawić do akceptacji MKZ.